

5. UTGRAVNINGSSTRATEGI OG METODE

Steinar Solheim

INNLEDNING

I dette kapitlet vil de overordnede strategiene og metodene for de arkeologiske undersøkelsene bli presentert. Det er først og fremst to tema som skal belyses her: (a) hvilke strategier og metoder som er benyttet i de arkeologiske undersøkelsene i prosjektet E18 Rugtvedt–Dørdal, og (b) om de anvendte strategier og metoder for utgravning har vært velegnet til å besvare spørsmålene i prosjektplanen.

METODE, STRATEGI OG PROSJEKTPLAN

Det er lagt visse føringer i prosjektplanen når det gjelder utgravningsmetoder. Innledningsvis skulle alle lokalitetene undersøkes med prøveruter for å avklare lokalitetenes vitenskapelige potensial. Deretter skulle det prioriteres mellom (a) å foreta en utvalgsundersøkelse og (b) å totalgrave lokalitetene. Undersøkelingsgrad og strategi var avhengig av vitenskapelig potensial og tilstand. Det var også lagt opp til at enkelte lokaliteter skulle flateavdekkes med gravemaskin etter utvalgsundersøkelse eller konvensjonell gravning (Schülke og Lønaas 2013: 12).

Prosjektplanen skaper rammene for gjennomføringen av prosjektet, men tillater samtidig fleksibilitet i utførelsen av undersøkelsene. Fire faktorer har vært styrende for valg av utgravningsstrategi og metode: (a) den arkeologiske kunnskapsstatus (faglig kontekst), (b) prosjektets problemstillinger, (c) lokalitetenes informasjonspotensial og (d) lokalitetenes bevaringsgrad. Hovedprioriteten for valg av strategi og metode har vært i størst mulig grad å fokusere på potensialet som prosjektets lokaliteter har hatt til å besvare de definerte problemstillingene. Dette har vært viktigere enn å legge til grunn en strategi som tar sikte på å skape sammenlignbare størrelser på tvers av utgravningsprosjekter (Solheim 2013a: 32; jf. Damlien mfl. 2010: 70; Melvold mfl. 2014: 61). Muligheten for et komparativt perspektiv utover prosjektet er likevel ivaretatt, men avhenger selvfølgelig av hvilke spørsmål som blir stilt til det aktuelle datamaterialet.

I motsetning til hva som er rådende praksis på KHMs steinalderundersøkelser, er det i dette prosjektet valgt en mer grovmasket oppløsning ved å grave kvadratmeterruter (1 × 1 m) fremfor kvadranter

(50 × 50 cm) på flere lokaliteter (tabell 5.1). Dette har vært ansett som tilstrekkelig for å besvare problemstillinger knyttet til landskapsbruk, til råstoffstrategier og teknologiske strategier samt også med tanke på lokalitetenes bevaringsgrad. Dersom det hadde vært et hovedmål å undersøke intern boplassorganisering, ville andre strategier sannsynligvis blitt lagt til grunn.

Den generelle kunnskapsstatusen og faghistoriske konteksten som prosjektet har operert innenfor, har naturligvis også virket inn på valgene som er tatt. Det er gjennomført flere undersøkelser i Oslofjord-området med samme metodikk de siste 15 årene som har gitt gode muligheter for å gjennomføre komparative analyser av for eksempel intern boplassorganisering (f.eks. Glørstad (red.) 2002; Solheim og Damlien 2013; Jaksland og Persson 2014; Melvold og Persson 2014). Det å kunne frigjøre seg fra tanken om å skape sammenlignbare størrelser på tvers av tid og rom utover prosjektet har vært viktig for å kunne velge metode basert på prosjektets og lokalitetenes egne forutsetninger. Selv om egne problemstillinger og lokaliteter har vært definerende for undersøkelsene, betyr dette selvfølgelig ikke at utgravningene er gjennomført uten at det er tatt hensyn til eksisterende resultater og kjente lokaliteter. Et viktig moment her er behovet for å utvikle eller rasjonalisere arkeologisk metode i henhold til vitenskapelig potensial. De store utgravningsprosjektenes primære oppgave er, blant annet, å ivareta forvaltningsmessige hensyn i henhold til kulturminneloven, men de er samtidig formet som forskningsprosjekter med konkrete problemstillinger som springer ut fra en oppdatert kunnskapsstatus (Glørstad og Kallhovd 2013: 22). Det vitenskapelige potensialet i utgravningene står sentralt for prosjektene, og det er dermed viktig med en målrettet metodikk som er tilpasset problemstillingene som er skissert i prosjektplanen.

Eksisterende kunnskapsstatus har derfor nødvendigvis vært viktig for valg av undersøkelsesstrategi og danner den overordnede rammen som prosjektet har operert innenfor. Eksempelvis ble det allerede innledningsvis i undersøkelsen av lokalitetene i delområdet Hegna vest diskutert hvorvidt man skulle undersøke flatene med tilsvarende metoder som ble benyttet i undersøkelser av jevngamle lokaliteter i

Lokalitet	ID	C-nr.	Innledende	Flategraving	Avdekking	Meterruter	Kvadranter	Kubikkmeter per dv
Stokke/Polland 1	138156	59057	Ja	Ja	Ja		Ja	0,17
Stokke/Polland 3	116727	59058	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	0,18
Stokke/Polland 4	116721	59059	Ja	Nei	Nei	Ja		0,30
Stokke/Polland 5	116722, 116728	59060	Ja	Ja	Ja	Ja		0,16
Stokke/Polland 7	116730	59061	Ja	Nei	Ja	Ja		0,17
Stokke/Polland 8	116720	59062	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	0,18
Stokke/Polland 9	116724	59063	Ja	Ja	Ja		Ja	0,14
Hegna øst 1	145401	59644	Ja	Nei	Nei		Ja	0,15
Hegna øst 2	145397	59645	Ja	Ja	Ja	Ja		0,21
Hegna øst 3*	138181	59646	Ja	Nei	Ja	Ja		0,06
Hegna øst 4	147457	59647	Ja	Ja	Ja	Ja		0,17
Hegna øst 5	138163	59648	Ja	Ja	Ja	Ja		0,21
Hegna øst 6	138160	59649	Ja	Ja	Ja		Ja	0,21
Hegna øst 7	146129	59650	Ja	Ja	Ja	Ja		0,16
Hegna vest 1	138264	59651	Ja	Ja	Ja	Ja		0,24
Hegna vest 2	138262	59652	Ja	Ja	Ja	Ja		0,25
Hegna vest 3	138263	59653	Nei	Ja	Ja		Ja	0,22
Hegna vest 4	145400	59654	Ja	Ja	Ja	Ja		0,23
Hydal 3	138175	59655	Ja	Ja	Ja		Ja	0,28
Hydal 4	138171	59656	Ja	Ja	Ja		Ja	0,29
Hydal 5*	138159	59658	Ja	Nei	Ja	Ja		0,09
Hydal 6	138155	59659	Ja	Ja	Ja		Ja	0,23
Hydal 7	138148	59660	Ja	Ja	Ja		Ja	0,27
Hydal 8	138170	59661	Ja	Ja	Ja		Ja	0,27
Tinderholt 1	145410	59983	Ja	Ja	Ja		Ja	0,15
Tinderholt 2	146871	59984	Ja	Ja	Ja		Ja	0,19
Tinderholt 3	138151	59985	Ja	Ja	Ja	Ja		0,23
Skeid	145173	59986	Ja	Ja	Ja		Ja	0,24
Dørdal	146146	59987	Ja	Ja	Ja		Ja	0,23

Tabell 5.1. Oversikt over hvilke undersøkelsestrinn som er utført på de ulike lokalitetene. Tabellen gir også informasjon om oppløsning på graveenheter samt kubikkmeter per dagsverk. Lokaliteter merket * lå i dyrket mark.

E18 Bommestad–Sky og Vestfoldbaneprosjektet, for å skape et komparativt materiale, eller hvorvidt man skulle ha grovere oppløsning på graveenhetene. Det ble besluttet å undersøke Hegna vest 3 med tilsvarende oppløsning som i de øvrige nevnte prosjekter (50 × 50 cm). Lokaliteten ble antatt å være datert til ca. 7500 f.Kr., og dermed jevngammel med flere av lokalitetene undersøkt i E18 Bommestad–Sky. Lokaliteten fremstod også som velbevart uten spor

etter yngre aktivitet, og prosjektet vurderte den som velegnet for komparative studier. De øvrige lokalitetene på Hegna vest ble undersøkt med grovere oppløsning (meterruter).

Også for Hydal ble valg av metode diskutert på tilsvarende grunnlag. De små og topografisk velavgrensede lokalitetene her ble vurdert til å kunne ha overføringsverdi til andre tidligmesolittiske boplasser. Lokalitetene fremsto som uforstyrret med en

Figur 5.1. Situasjonbilder fra utgravningen til prosjektet. A og B: Feltarbeidet starter allerede ved befarig, her av Hegna vest 4 og Tinderholt 1. C og D viser maskinell avdekking av Dørdal og Tinderholt 2. Bildene E–H viser utgravning og dokumentasjon av lokaliteter og strukturer.

Figur 5.2. Stokke/Polland 7 før og etter avtorving. Landskapsrommet fremstår som mer tydelig definert med markante bergflater etter at vegetasjon og torv er fjernet.

velavgrenset funnspredning, og de ble ansett som spor etter ett opphold. Tanken her var at organiseringen av aktivitetene på lokalitetene, særlig Hydal 3 og 4, kunne bidra til å forstå hvordan aktivitetsområder eller funnkonsentrasjoner på store og funnrrike tidligmesolittiske lokaliteter var organisert.

PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSENE

Undersøkelsene kan deles inn i to faser, som igjen kan deles inn i fire trinn. Fase 1 omfatter maskinell avtorving og innledende undersøkelser med graving av prøveruter. Fase 2 er basert på resultatene i fase 1 og består av en hovedundersøkelse i form av omfattende flategraving eller utvalgsundersøkelser. Det har i de fleste sammenhenger vært prioritert å grave større, sammenhengende flater i fase 2 før undersøkelsene er blitt avsluttet med maskinell flateavdekking (figur 5.1).

De undersøkte lokalitetene var av forskjellig karakter, men er i prinsippet utgravd med samme metodikk, det vil si håndgraving av ruter og lag med påfølgende vannsålding av utgravde masser. Omfanget av undersøkelser samt undersøkelsesstrategien varierer, og samtlige undersøkelsestrinn er ikke blitt utført på alle lokalitetene. Lokaliteter i utmark er gravd mekanisk i meterruter (1 × 1 m) eller kvadranter (50 × 50 cm) i 10 cm dype lag, mens lokaliteter som lå i dyrket mark, er blitt gravd i meterruter uten inndeling i mekaniske lag ettersom funnfordelingen som regel er utsatt for forstyrrelser (Mjærum 2012a).

Avtorving

Samtlige lokaliteter bortsett fra Hegna øst 1, Hegna øst 3 og Hydal 5 ble avtorvet med gravemaskin forut for den innledende undersøkelsen. Maskinell avtorving

er utført for å frigjøre sammenhengende flater og for å tilrettelegge for konvensjonell utgravning i ruter og lag. Metoden følger prinsippene for flateavdekking i dyrket mark, hvilket innebærer at torven fjernes for å avdekke minerogene sedimenter. Metoden forutsetter samarbeid mellom gravemaskinfører og arkeolog for å finne riktig nivå for avtorving og for å ivareta eventuelle gjenstandsfunn, strukturer og skjørbrent stein underveis i prosessen (Glørstad 2006: 94; Solheim 2013a: 33–34 med referanser).

Prosjektet valgte å avdekke de fleste lokaliteter forut for innledende undersøkelse for at rutegraving skulle kunne gjennomføres mest mulig effektivt. Uten å kunne presentere måltall som dokumenterer påstanden, er det vurdert slik at det er mer effektivt å avtorve lokalitetene forut for rutegraving fremfor å måtte ta hensyn til åpne ruter på utgravningsfeltet ved avtorving etter en innledende undersøkelse. I tillegg fremkom funn og strukturer i forbindelse med avdekkingen som ga indikasjoner på funnspredning og aktivitetsområder. Når lokalitetsflatene er avtorvet, fremtrer også topografiske trekk mer tydelig, hvilket er vesentlig for å forstå lokalitetens utforming og lokaltopografiske beliggenhet (figur 5.2). En erfaring er også at boplassarealet, eller løsmassedekkets utbredelse, ofte endrer seg når topografiske trekk som bergflater renses frem (tabell 5.2). Erfaringsmessig er ressursbruken ved avtorving begrenset, avhengig av lokalitetsstørrelse. Med tanke på gevinsten knyttet til påfølgende rutegraving samt informasjon om lokalitetstopografi var dette et hensiktsmessig metodisk grep (se Rønne 2004: 90; Damlien mfl. 2010: 70–71; Solheim 2013a: 34; Jaksland 2014: 23–24).

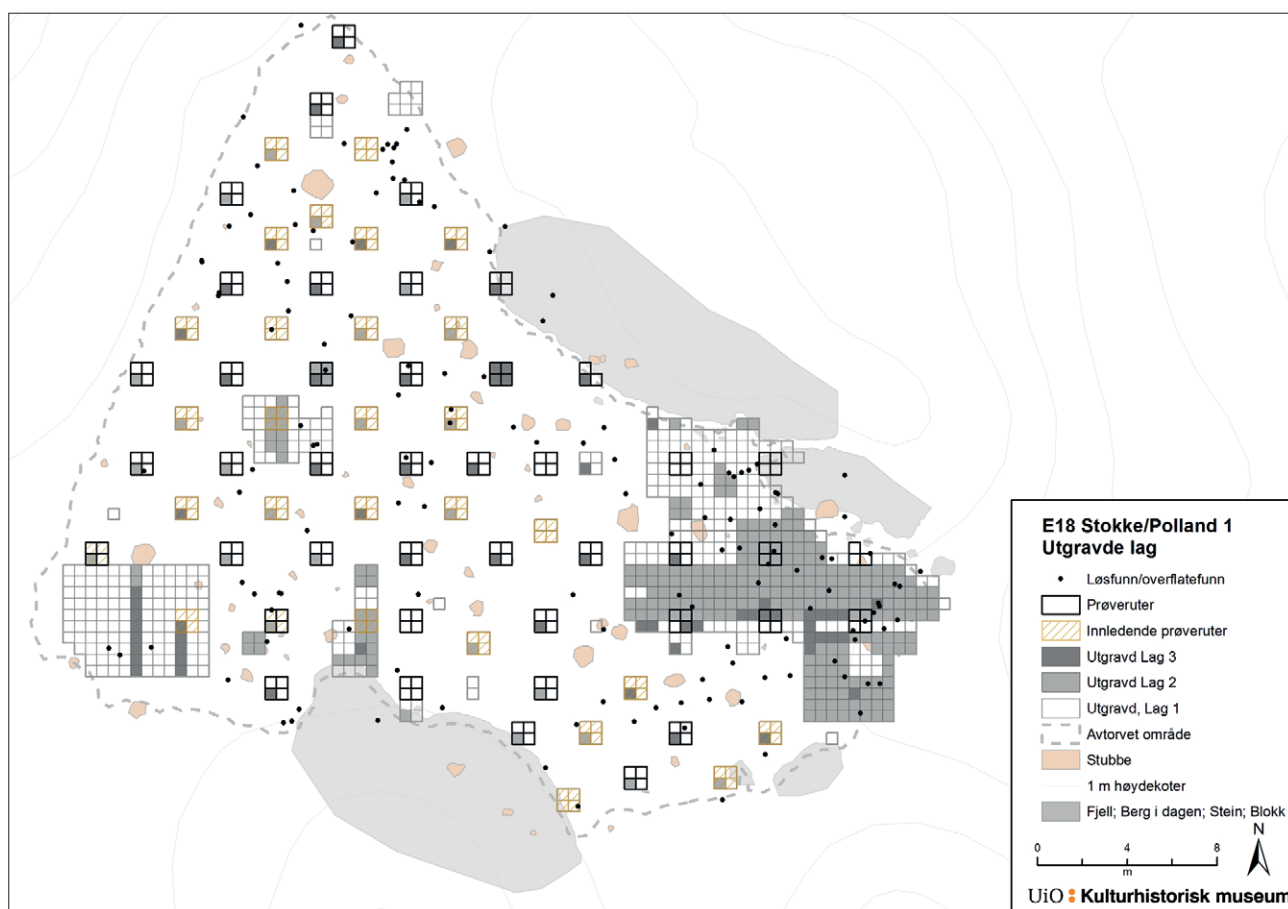
Lokalitet	Registrert, kvadratmeter	Avtorvet, kvadratmeter	Lag 1, kvadratmeter	Flate-avdekket, kvadratmeter	Prosent, avtorvet, vs. registrert, kvadratmeter	Lag 1 vs. avtorvet, kvadratmeter	Lag 1 vs. registrert, kvadratmeter
Hegna vest 2	1750	1850	273	1685	106	15	16
Stokke/ Polland 5	1730	1500	221	331	87	15	13
Hegna øst 5	1060	718	283	712	68	39	27
Hegna vest 1	1000	1061	514	1196	106	48	51
Stokke/ Polland 8	880	743	122	534	84	16	14
Stokke/ Polland 1	850	782	240	654	92	31	28
Tinderholt 3	770	735	263	578	95	36	34
Stokke/ Polland 3	697	520	101	228	75	19	14
Hegna øst 3	680	0	14	577	0	0	2
Hegna øst 4	600	331	46	277	55	14	8
Stokke/ Polland 7	523	531	19	363	102	4	4
Hegna øst 6	480	343	120	377	71	35	25
Hegna vest 4	450	504	117	367	112	23	26
Hegna vest 3	415	448	163	454	108	36	39
Stokke/ Polland 9	367	344	43	114	94	13	12
Hegna øst 7	330	453	54	205	137	12	16
Hydal 5	280	0	15	317	0	0	5
Dørdal	235	229	136	260	98	59	58
Tinderholt 2	230	214	81	107	93	38	35
Hydal 8	225	251	99	168	111	40	44
Tinderholt 1	225	310	83	104	138	27	37
Hydal 3	210	311	97	146	148	31	46
Hydal 6	155	180	118	138	116	65	76
Hydal 7	152	227	90	119	149	40	59
Skeid	150	149	67	121	99	45	45
Hydal 4	150	167	50	132	111	30	33
Hegna øst 2	115	127	105	146	110	83	92
Hegna øst 1	60	0	5	0	0	0	8
Gjennomsnitt	527	465	126	372	92	29	31

Tabell 5.2. Måltall fra ulike deler av undersøkelsen. Dette viser også hvordan lokalitetsstørrelse endrer seg etter avtorving, samt forholdet mellom registrert og utgravd areal. Avtorvet areal er større enn registrert areal for enkelte lokaliteter, da det også omfatter fjerning av torv på berg rundt lokaliteten.

Innledende undersøkelser med prøveruter

Det er gjennomført innledende undersøkelser for å avklare hvorvidt lokalitetene hadde potensial til å besvare prosjektets problemstillinger (tabell 5.1). Den innledende undersøkelsen danner grunnlaget for videre prioriteringer av utgravningen, og målsettingen er å

fremskaffe informasjon om funnfordeling, lokalitetens tilstand og dens informasjonspotensial. En strategi med en innledende undersøkelse med prøveruter er utført på flere prosjekter (Stene 2010; Solheim 2013a; Melvold mfl. 2014; Jaksland 2014; Sundström 2016), og dette undersøkelsestrinnet er nødvendig for å

Figur 5.3. Oversikt over utgravde ruter og lag på Stokke/Polland 1.

prioritere innsatsen på ulike lokaliteter og for å velge ut hvilke deler av lokalitetene som skal undersøkes. Prøverutene som graves på dette trinnet, kan også bidra til å knytte sammen informasjon fra de store, sammenhengende utgravningsfeltene og øvrige deler av lokalitetsflatene til å oppnå en overordnet og helhetlig forståelse (Bjerck 2008a: 61).

Prøverutene ble gravd med fire eller åtte meters avstand avhengig av lokalitetens størrelse. Dersom prøverutene ble anlagt med stor avstand, eller dersom det var behov for ytterligere informasjon om funnfordeling, ble det gjort fortetting med ytterligere prøveruter (se Solheim 2013a: 38). Erfaringene fra E18-prosjektet tilsier at det trinnet er avgjørende for den videre undersøkelsen og prioriteringer av hva man skal grave (jf. Melvold mfl. 2014: 63). Spesielt i 2014, da 20 lokaliteter ble undersøkt, var dette trinnet nødvendig for å velge mellom lokaliteter, men også for å utføre målrettet arbeidsinnsats på lokalitetene. Samtlige lokaliteter bortsett fra Hegna vest 3 ble undersøkt med prøveruter etter avtorving før en diskusjon og bestemmelse av videre undersøkelser ble foretatt.

I de aller fleste tilfeller ga den innledende undersøkelsen nok informasjon til å gjøre tydelige prioriteringer

og å gå videre med undersøkelsene, men det er også tilfeller hvor den innledende undersøkelse ikke ga tilstrekkelig informasjon (se også Solheim 2013a: 37). Her kan Tinderholt 2 tjene som et eksempel. Lokaliteten ble undersøkt innledningsvis med 50×50 cm ruter hver fjerde meter, men det ble funnet få littiske artefakter som ga informasjon om aktiviteten på lokaliteten. Det ble antatt at det vitenskapelige potensialet var lavt sammenlignet med øvrige lokaliteter som ble gravd i 2015, og flaten ble dermed nedprioritert. Avslutningsvis i feltsesongen ble det imidlertid besluttet å undersøke ytterligere areal på lokaliteten, hvilket viste at funnførende områder i hovedsak lå i ytterkanten av og utenfor den definerte lokalitetsavgrensningen. Det er i denne sammenhengen tydelig at den innledende undersøkelsen ikke ga et riktig bilde av funnspreddingen.

Den innledende undersøkelsen er likevel av stor betydning. Den gir raskt og effektivt informasjon for videre prioriteringer, og i de fleste tilfeller vil den, i kombinasjon med avtorving og opprensing, avklare lokalitetens funnpotensial.

Figur 5.4. Oversikt over utgravede ruter og lag på Hegna vest 1.

Figur 5.5. Flateavdekking på Hegna vest 1 etter avsluttet graving i ruter og lag. Enkelte strukturer trer klart frem i den sandige undergrunnen.

Konvensjonell graving i ruter og lag

Standard metode for utgravning av steinalderlokaliteter i Sørøst-Norge er mekanisk graving av meterruter inndelt i 50×50 cm kvadranter i 10 cm tykke lag innenfor et koordinatsystem. Metoden er velegnet til undersøkelser av steinalderlokaliteter i utmark ettersom det sjelden er bevart kulturskapt stratigrafi i regionen. Metoden tillater en relativt effektiv undersøkelse av store flater og er velegnet til å legge grunnlaget for en romlig forståelse av lokaliteter gjennom kartlegging av funnspredning og strukturer.

Det er blitt valgt å grave i hele meterruter fremfor kvadranter på flere lokaliteter (tabell 5.1). Hvilken oppløsning som ble valgt, er blitt gjort ut fra hvilke spørsmål som ble stilt forut for og underveis i undersøkelsen av lokalitetene, samt informasjon som fremkom i den innledende undersøkelsen. Det har vært prioritert å undersøke større, sammenhengende flater i de øverste 10 cm, og samlet sett er omtrent 70 % av det samlede areal på samtlige av prosjektets lokaliteter gravd i lag 1 (0–10 cm). Målet har vært å fremskaffe romlig informasjon om aktiviteter gjennom å avdekke funnkonsentrasjoner og relasjoner mellom funn og strukturer på lokalitetsflaten, og

erfaringsmessig er funnspredningen i lag 1 representativ for den horisontale utbredelse av funn på lokaliteter. Dypere liggende lag er blitt undersøkt, og da som regel i de områder hvor det er flest funn i høyereliggende lag. Det er dermed gravd i flere lag på samtlige lokaliteter, men med varierende intensitet. Dette innebærer selvfølgelig at situasjoner som har krevd undersøkelser i dypere lag er tatt hensyn til, og på Hegna øst 2 og Skeid er det gravd i inntil 40–60 cm dybde for å avklare vertikal funnspredning innenfor begrensede områder.

Undersøkellesgraden varierer mellom lokalitetene, men også i relasjon til lokalitetenes topografiske utstrekning. På lokaliteter med stort areal har det ikke vært prioritert eller mulig å undersøke hele flaten, men det er blitt åpnet større, sammenhengende felter på én eller flere deler av lokaliteten. Eksempelvis ble det på Hegna vest 2 åpnet fire utgravningsfelter basert på informasjonen fra den innledende undersøkelsen. Flaten målte ca. 1800 m^2 , og det var ikke faglig hensiktsmessig å undersøke hele flaten. Det samme gjelder for Stokke/Polland 1 (ca. 800 m^2), hvor fire områder ble prioritert, mens resten av flaten ble utvalgsundersøkt med systematisk anlagte meterruter (figur 5.3).

Et unntak er Hegna vest 1 hvor det ble gravd et stort sammenhengende felt i lag 1 (figur 5.4).

Det er først og fremst på de små og velavgrensede flatene det funnførende arealet og/eller topografisk avgrensede løsmassedekket er undersøkt i sin (tilnærmete) helhet. Eksempelvis ble Hegna øst 2 undersøkt i sin helhet med sikte på å kartlegge intern organisering og aktivitetsmønstre.

Maskinell flateavdekking

Etter håndgravning i ruter og lag er lokalitetene blitt avdekket med gravemaskin i den hensikt å påvise strukturer i dypereleggende lag og i undergrunnen. Metoden er effektiv, og store arealer avdekkes raskt, og den er vanlig praksis på de fleste av KHIMs steinalderundersøkelser (f.eks. Rønne 2004; Damlien mfl. 2010; Melvold mfl. 2014).

Avdekkingen av lokalitetene ble gjort ved systematisk å fjerne massene fra boplassflaten i ca. 10 cm dype sjikt ned til steril undergrunn (figur 5.5). Samtlige lokaliteter bortsett fra Hegna øst 1 ble flateavdekket etter rutegravning. Det ble påvist strukturer under funnførende lag på flere av lokalitetene, men antallet strukturer var lavere enn forventet. Hegna vest 2 ble ansett for å ha høyt potensial for bevarte strukturer. På den bakgrunn, og på grunn av lokalitetenes store areal (1800 m²), ble den avdekket i to omganger, og det ble påvist strukturer i ulike dybdesjikt.

AVSLUTNING

Ved en utgravning fjernes det fysiske kulturminnet fra sin opprinnelige kontekst, og ofte fremsettes argumenter om at arkeologer ødelegger sitt eget kildemateriale (Åstveit 2011: 126–127). Skal den vitenskapelige verdien av kulturminnet ivaretas, er gode strategier for utgravning nødvendig. Leif Inge Åstveit (2011:126–127) har beskrevet den arkeologiske praksis på en god måte. En utgravning innebærer ifølge Åstveit ikke destruksjon, men *sikring* av vitenskapelig kildemateriale, og gode utgravninger og nøyaktig dokumentasjon er dermed produksjon av arkeologiske data. Etter avsluttet utgravning starter arbeidet med materialbehandling, analyser og tolkninger, hvilket gjør lokalitetene til fornybare ressurser gjennom ulike perspektiver og forskningsperspektiver. De arkeologiske data kan bli del av forskningsarbeider i flere sammenhenger gjennom ulike perspektiver.

Åstveit peker her på sentrale aspekter ved utgravningsvirksomhetens formål. Det har derfor vært viktig for undersøkelsene å ha en strategi som kunne endres eller justeres i takt med økt kunnskap om de arkeologiske kontekstene. Ettersom kunnskapen og

forståelsen (som regel og forhåpentlig) øker i takt med at lokaliteten graves vekk (jf. Apel 2002), er det viktig å ha fleksible strategier og være villig til å endre den opprinnelige planen ved behov. Den innledende undersøkelsen er, sammen med fylkeskommunens registrering, på mange måter den viktigste delen av undersøkelsen ettersom grunnlaget for prioriteringer legges her. Det er også på bakgrunn av dette steget at lokaliteter har blitt valgt bort til fordel for andre.

Metodene som er anvendt i prosjektet, er i bunn og grunn ganske konservative. Som allerede nevnt ble det prioritert å undersøke flere lokaliteter i meterruter fremfor kvadranter. Til tross for at dette har vært mindre vanlig i undersøkelser av steinalderlokaliteter i Øst-Norge, kan det neppe kalles progressivt eller ansees som metodeutvikling. Den samme tanken og den samme romlige oppløsningen som ble utviklet og benyttet allerede ved undersøkelsen av Ertebølleboplassen i siste del av 1800-tallet, ligger til grunn for utgravningene i dette prosjektet (Vogel 2010: 29–30).

Dette betyr likevel ikke at datainnsamlingen ikke har stått i stil med problemstillinger og rådende kunnskapsstatus på feltet. Det har vært et mål å fremstille data som kan gi informasjon om aktiviteter på lokalitetene, ved å grave frem et representativt funnmateriale og forstå dets relasjon til menneskeskapte strukturer på lokalitetene. Overordnet sett skal dette gi informasjon om bruken av og aktiviteten i kystlandskapet gjennom steinalderen. Metoden har i utgangspunktet vært tilpasset problemstillingene, men er blitt justert underveis i utgravningene i henhold til økt informasjon om undersøkelsesobjektene. Prosjektet anser de anvendte metodene som hensiktsmessige for å besvare de overordnede problemstillingene i prosjektplanen.